

12. מניעת דואלים 3

לסיום סקירתנו על מוטיבים נבחרים בנושא מניעת הדואלים, נציג קומץ בעיות בהן גורם השחור ל"כמעט" דואלים, ולכן הוא שמונעם. הבה ניח לדוגמאות להבהיר רעיון תמוה זה.

במס' 84, המפתח אינו יוצר איום - השחור בכפאי, ולמלכו שני מפלטים: ד6, 51. נתבונן בשני הפרשים השחורים. מסע סתמי של 5ב מפנה קו לעבר 51 ומאפשר 2.מהה7. כדי למנוע זאת "מתקן" הפרש ומכה על ד6, אלא שבכך הוא גוזל ממלכו גם את מפלטו השני. לכאורה יוכל פד3 לנצל זאת למתן מט הן על 41 והן על 51, אבל רק פו4# יצלח בעוד ש-פג5 ייכשל מפני שיחסום מחדש את קו הצריח שזה עתה נפתח. בדומה לכך, הפעלה סתמית של פז3 מפנה קו לעבר ד6 ותגרור 2.פ:61#; הפרש יתקן על ידי מסע ל-51, אשר ישלול ממלכו את מפלטו השני. שוב יתלבט פד3 בין הערוגות ג5 ו-41, והפעם האחרונה היא שתיפסל כי תחסום את קו הרץ שזה עתה נפתח. בשני וריאנטי "התיקון" שראינו נמנעים הדואלים אך ורק בשל הכשלה עצמית של לבן, ללא התערבות של אפקט מונע-דואל מצד השחור. זהו נושא "מארי" על שם מפתחו, Alberto Mari - אחד מגדולי המחברים בשנות השלושים של המאה. המדובר בנושא פופולרי למדי. נעיין בשתי דוגמאות נוספות. במס' 85 האיום: 2.צה4#, תוך שמירה על שני המפלטים 4ד, 5ד. שחור מתגונן על ידי הסעת פרש אל 5ד או 4ד ובכך יסגור אחד המפלטים ויפתח קו לבן לעבר השני, ואף יתיר את פד3. שמא יוכל פרש זה להנחית מט הן על 5ה והן על ב2? לא - יהיה עליו לפסול אחד מהם משום שהוא ילווה בחסימה מחודשת של קו לבן שזה עתה נפתח! גם כאן לבן מונע דואלים "במו ידיו" ללא תרומה מצד השחור.

במס' 86 הנושא מוצג באורח ציקלי עם מניעת טריאלים. נוכח האיום 2.צז3# לשחור שלוש הגנות: 2.צד6, 2.פד6, 5הה5, המנצלות את חסימת הקו של רג7. כל אחת מהגנות אלו מפנה קו של כלי לבן לעבר המפלט ד3. לכאורה ייתכנו שלושה מטים שונים: פג4#, פד5#, פו5#, אלא שאחד מהם תמיד נכשל בשל אפקט החסימה העצמית של קו שזה עתה נפתח, דהיינו נושא מארי. לכאורה נותרו עדיין עם שני מטים בכל וריאנט, אולם אחד מהם תמיד נמנע עקב שמירה "מקרית" על ערוגת מט על ידי הכלי השחור המגן. המחזוריות מושלמת איפוא על ידי תיאום מוטיבים של מניעת דואלים משני הצדדים.

לפנינו עוד נושא חשוב שהינו ספיח של נושא שיפמן ממדור 7 (וריאנטים 9-8). במס' 87 האיום 2.פג3#. למלכה שלושה מסעי הגנה: מה:5ה, מה:4ז, מה:6ז, ובשלושתם היא נכפתת. אחרי מה:4ז לבן צריך להפעיל את סוללת הפרש תוך החזרת השמירה על ד5, כלומר עליו לבחור בין פה7# לבין פו4#. האפשרות השנייה נפסלת בשל התרת המלכה שזה עתה נכפתת. אחרי 1...מה:5ה הפרש ניצב בפני אותה ברירה ועליו לפסול 2.פה7 המתיר שוב את המלכה. מאותה סיבה נפסל גם מט שלישי 2.רה6. מט זה יתממש אחרי 1...מה:6ז. ההגיון כאן הוא אותו הגיון כמו בנושא מארי: על הלבן להמנע מלבטל במו ידיו את הנוק שגרם השחור לעצמו. בשני המקרים מדובר בהמנעות מחסימת קו לבן שזה עתה קיבל חשיבות, ויהא זה קו שמירה על ערוגת מפלט או קו כפיתה.

במס' 88 מסע מפתח נועז המעניק למלך היריב שני מפלטים - 3ה, 5ה. שחור בעמדת כפאי. מסעי המלך השחור, אשר הם התמטיים, יוצרים כפיתות חדשות לצריח וגם הופכים לסרוגין את צח3 או רח2 לכלי סוללה אחוריים ביחס ל-פז3 ככלי הקדמי. סוללות אלו ינחיתו מט תוך ניצול הכפיתות החדשות של הצריח השחור והמנעות מהתרתו מחדש. כלומר: 1...מ:2ד 2.פה2# (2.פו5?); 1...מה2.פ:5# (2.פה2?). ביצוע מופלא!

במס' 89 הרעיון משולב עם חצי-כפיתה. האיום 2.פח5#. המלכה מגיבה עכל ידי הכאת צה1. פה4 נותר כפות, והסוללה הלבנה

84. Gunnar Rehn
1 Pr Schachvärlden 1944

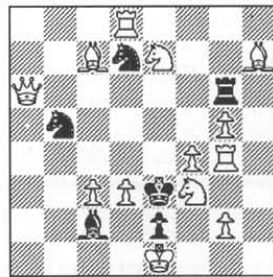
#2 1.Qd8!

85. L.Loshinski & E.Umnov
II Problema 1934

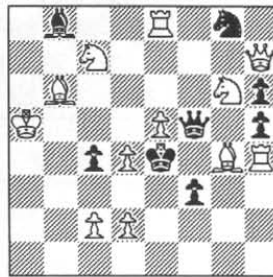
#2 1.R:e6!

86. Eigil Pedersen
2Pr Skakbladet 1943

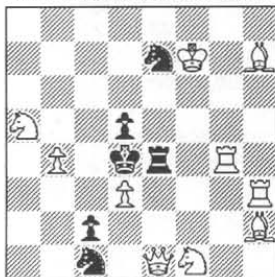
#2 1.Sd2!

87. Comins Mansfield
1Pr Sciffmann MT 1931

#2 1.Sd5!

88. Ottavio Stocchi
1 Pr Die Schwalbe 1931

#2 1.Sg3!

89. Alexander Guliayev
1 Pr L'Italia Scacchistica '30

#2 1.Sg3!

90. Ottavio Stocchi
1Pr II Problema 1934

#2 1.Sg6!

91. Antti Ojanen
2 m Suomen Teht. 1931

#2 1.Qd1!

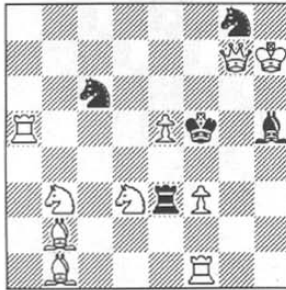
12. מניעת דואלים 3, המשך

תנצל זאת תוך המנעות מ-2.פג.4, המתיר את הפרש שזה עתה נכפת. גם הפרש יכול להגן על ידי הכאת ר6. הפעם המלכה נותרת כפותה ונמנע מהתירה מחדש - כלומר 2.פ7# ולא פה4. לצד שני וריאנטים ראשיים אלה קיים וריאנט נוסף של חצי כפיתה: 1...פ3:2 מהג1#. גומת-חן לבעיה יפה זו.

שאר הדוגמאות (מס' 90-94) תדברנה בעד עצמן.

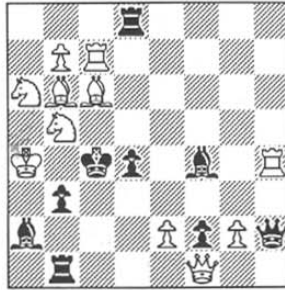
תמה ונשלמה מלאכת הצגת הנושאים סביב מוטיב מניעת הדואלים. למען הדיוק אוסיף כי שאלת שיוכם של נושאי הפרק דלעיל לתחום מניעת הדואלים ניצבה במוקדו של ויכוח לוחט בין תאורטיקנים שונים. איני מתיימר לפסוק בסוגיה הרת-גורל זו!...

92. Comins Mansfield
1 Pr II Problema 1933

#2 1.Bc1!

93. Mikhail Barulin
Bristol Times 1930

#2 1.Ba5!

94. Goliubev
1Pr "64" 1931

#2 1.Se4!